

У оваквој реформи судије су сачувале двоструку функцију судија и чланова старатељских власти, тако да је поступак у погледу лишавања родитељске власти или одузимања надзора био олакшан јер више није зависио једино од акције Службе за заштиту малолетника или од Државног правобранилаштва. Сада се по службеној дужности може покренути овај поступак од стране самог старатељског суда а родитељи имају право жалбе.

Даље измене настале су 1958. Овај закон изменио је називе установа тако да је сада централна организација Установа за омладину. Раније набројаним службама додата је и служба за изучавање документације и информације о омладини. Такође је образована и Конференција шефова служби Установе за омладину и служба за организовање слободног времена омладине.

б) У кривичном праву. Женевско кривично право бавило се веома рано малолетним деликвентима. Тако срећемо одредбе о овој категорији деликвената већ у законима из 1695, затим 1791 и 1874, који је био врло близак француском кривичном законнику. Извесне допуне ових закона штитиле су децу од сексуалних деликата. Од 1794 постојао је кривични суд састављен од три судије надлежан за деликте лица између 10 и 16 година. Међутим, постојање овог суда било је ефемерно. Требало је сачекати до 1913, када је био установљен кривични суд за децу састављен од председника — судије и двојице мировних судија. Компетенција овог суда простирала се на малолетнике од 10 до 18 година. После ступања на снагу Швајц. крив. зак. (1937) дошло је до измене у организацији кривичног суда (1940) по којој је председавао судија — правник а помагали су му помоћне судије — лекар и један педагог (увек жена). Надлежност овога суда је за малолетнике од 6 до 18 година. Међутим, када је реч о деци (од 6 до 14 год.), суд одлучује само када је социјални положај деце захтевао смештај ван породице. У осталим случајевима Служба за заштиту малолетника врши испитивање и одлучује када се ради о деци.

Од 1914 постоји женска социјална служба која је помагала полицијске власти када су били у питању жене и деца. Ова служба добила је 1937 назив Женска бригада која такође поред Бригаде за малолетнике, има за задатак откривање и превенцију малолетничке деликвенције.

Др. Живојин Л. Алексић

ТРГОВИНСКИ СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ ЕВРОПСКЕ ЕКОНОМСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И ИЗРАЕЛА

1. Европска економска заједница као целина закључује са трећим земљама четири врсте економских уговора. То су: споразуми о придруживању; уговори о финансирању; царински споразуми и трговински споразуми.

Трговински споразум са Израелом од 4 јуна 1964 је други прави трговински уговор који је Заједница до сада закључила са једном трећом земљом изван процедуре предвиђене Општим споразумом о царинама и тр-

говини. Први такав уговор закључен је 14 октобра 1963 са Ираном. Несумњиво је да је ирански уговор представљао образац за уговор са Израелом и да ће као преседан утицати и на остале аранжмане ове врсте чије је закључивање у току.

2. Овлашћење за закључивање трговинских споразума у име Заједнице извире из чл. 111, ст. 2, у вези са чл. 114 и 228 Римског уговора. — Према чл. 111, ст. 2, Комисија у току прелазног периода подноси препоруке Савету за вођење преговора са трећим земљама о питањима која се тичу Заједничке царинске примете. Савет овлашћује Комисију да у оквиру његових упутстава започне и води преговоре. После ових преговора може доћи до закључења трговинских или царинских споразума између Заједнице и треће земље. — Чл. 114 прописује да споразуме из чл. 111, ст. 2, као и из чл. 113 закључује Савет у име Заједнице. Према томе, као уговорне стране ових споразума појављују се Савет и трећа земља. За разлику од царинских и трговинских споразума, споразуме о придруживању у име Заједнице закључују све њене чланице и Савет као једна уговорна страна. С овим у вези ваља приметити да и трговинске споразуме (кад као једна уговорница иступа сам Савет) и споразуме о придруживању (кад се на једној страни појављују шест земаља чланица и Савет) у име Савета односно за Савет потписују два лица: председник Савета и председник Комисије.

Ова је појава резултат досадашње праксе, пошто Римски уговор не предвиђа да трговинске споразуме односно споразуме о придруживању закључују у име Заједнице Савет и Комисија скупа.

Према чл. 228 Комисија води преговоре за закључење споразума између Заједнице и једне или више трећих земаља, односно међународних организација. Чл. 238 који посебно регулише закључивање споразума о придруживању не говори ништа о улози Комисије. Па и поред тога, тумачење чл. 238 и 228 свело се на то да Комисија као пуномоћник Савета води преговоре како за закључење трговинских и царинских споразума тако и за закључење споразума о придруживању односно свих других уговора у којих питање преговарања није изричито уређено. То тумачење поштовано је у досадашњој пракси.

Савет закључује царинске и трговинске споразуме и споразуме о придруживању пошто о томе у случајевима предвиђеним Римским уговором претходно прибави мишљење Скупштине, тј. Европског парламента. Ову надлежност Савет врши на тај начин што доноси формалну одлуку да се закључи споразум одређене врсте са одређеном земљом. Одлуци се прилага текст споразума. Формалне одлуке Савета о закључењу трговинских споразума разликују се од формалних одлука за закључење споразума о придруживању. У првом случају Савет само одлучује да се закључи споразум и овлашћује свог председника да одреди лица која ће у име Заједнице споразум потписати. Ове се одлуке доносе било пре потписивања било на сам дан потписивања. У другом случају, поред одлуке о закључењу, Савет проглашује да је дати споразум саображен и да се одобрава у име Заједнице. Ове одлуке Савет доноси после потписивања споразума о придруживању.

Ниједан од два закључена трговинска споразума не садржи одредбе о ратификацији. Уместо тога посебним чланом се одређује дан у коме ће споразум стати на снагу (чл. VI Споразума са Ираном, чл. 9 Споразума са Израелом). Међутим, без обзира на одсуство одредаба о ратификацији, споразум практично ратификују све државе-чланице и трећа земља.

За разлику од овога, ступање на снагу споразума о придруживању условљава се изричито разменом ратификационих инструмената. Веома занимљиво је што се међу тим инструментима помиње и акт о нотификацији формалне одлуке Савета. Дакле, текст споразума везује се за одлуку Савета. Отуда се може рећи да у случају споразума о придруживању фор-

мална одлука Савета дејствује као интерноправна ратификација док се акт о нотификацији те одлуке третира као ратификациони инструмент. То се не може рећи и за формалне одлуке Савета о закључењу трговинских споразума. Већ је истакнуто да ови споразуми — иако практички подлежу ратификацији од стране свих чланица ЕЕЗ и друге уговорнице — не садрже одредбе којима своје ступање на снагу условљавају ратификацијом а још мање разменом ратификационих инструмената.

Поводом закључења трговинских споразума и споразума о придруживању Европски парламент доноси резолуције којима се изјашњава у погледу правилности спроведеног поступка и сагласности постигнутих утанаочења са Римским уговором.

3. У току септембра 1962 Савет ЕЕЗ овластио је Комисију да поведе преговоре са Израелом у циљу регулисања узајамних трговинских односа. Преговори су се водили у три етапе: у децембру 1962, јуну 1963 и априлу 1964 године.

После ових преговора текст трговинског споразума је био парафиран 6 маја 1964. Пошто је Савет на дан 8 маја донео формалну одлуку да се споразум закључи, исти је потписан 4 јуна 1964.

4. Слично своме узору Трговински споразум са Израелом не бави се ни питањима царинске уније ни пружањем техничке помоћи Израелу од стране ЕЕЗ. У питању је класичан трговински инструмент којим једна трећа земља и ЕЕЗ регулишу нека питања из области узајамних трговинских односа.

Споразум се састоји од уводног дела (преамбуле) и десет чланова.

У уводном делу уговорнице истичу решеност да учврсте и прошире економске и трговинске односе који постоје између Израела и земаља чланица ЕЕЗ. Запажа се да је ова формулација делимично позајмљена из иранског уговора и да ће вероватно постати стандард за преамбуле каснијих трговинских споразума. Своју решеност уговорнице остварују тако што ЕЕЗ пружа једностране непосредне повластице Израелу у материји царина.

Царинске повластице Израелу дају се на три начина: (а) у облику привременог и делимичног снижавања стопа Заједничке царинске тарифе; (б) у облику тренутног саображавања неких стопа из националних царинских тарифа чланица нижим стопама из Заједничке царинске тарифе; и (в) у облику ублажавања квантитативних ограничења. — Наиме, чл. 1 Споразума предвиђено је снижење стопа из Заједничке царинске тарифе при увозу двадесет једног пољопривредног, индустријског и хемијског артикла. Спровођењу одредаба из чл. 1 намењена је табела из чл. 2. На њој су показани поменути артикли и крај сваког од њих она или оне чланице ЕЕЗ чије су националне тарифе тренутно више од снижених стопа Заједничке тарифе и које ће стога с даном ступања Споразума на снагу примењивати ниже стопе. Ова је повластица слична оној из чл. 1 Споразума са Ираном с напоменом да је снижење у иранском случају обухватило само четири тарифна броја.

Други облик царинских повластица предвиђен је у чл. 3 Споразума. Наиме, Француска и СР Немачка ће, поред наведеног двадесет и једног артикла, саобразити своје националне тарифе сниженим стопама из Заједничке тарифе које се односе на нових седам тарифних бројева (наранџе, природни воћни сок, агруми, поврће, азбестно влакно). Наводе се само Француска и СР Немачка јер су тренутно у погледу наведених артикала само њихове националне тарифе више од постојећих стопа Заједничке царинске тарифе.

Повластице у погледу квантитативних ограничења веће су од оних које су дате Ирану. Наиме, док је Ирану Заједница одобрила царински контингент за само један артикал (суво грожђе), дотле се Израелу, поред повећања царинских контингената из 1963, гарантује и делимично или потпуно слободан, неконтингиентиран увоз за артикле из шест тарифних

бројева (чл. 4). Према томе, одређена израелска роба увозиће се у земље чланице делимично или потпуно слободно. Артикали, на које се не примењује режим слободног увоза, користиће се ублаженим квантитативним ограничењима (увоз сока од наранџи у Француску).

Као што се види, све досад наведене одредбе стипулисане су једнострано: оне се тичу само увоза одређене робе из Израела у земље чланице ЕЕЗ. Тај увоз уживаће повлашћени режим. Другим речима, на увоз израелске робе у земље чланице примењиваће се снижене царинске стопе; неки артикли увозиће се слободно а други у већим контингентима него у годинама пре закључења Споразума.

Слично одредби из чл. III Споразума с Ираном, чл. 5 Споразума са Израелом садржи изјаву израелске владе да ће благодоклоно проучити захтев у погледу олакшавања увоза из Заједнице.

Ова одредба је једина противпрестација на терет Израела а у корист Заједнице. Наглашено је да су све досад описане повластице стипулисане једнострано у корист Израела а на терет чланица Заједнице. Стога ова „изјава о намери“ треба да представља уступак Израела Заједници за добијене повластице. Међутим, јасно је да је овде реч само о деклараторној одредби којом се Израел стриктно и безрезервно не обвезује да ће из мања чланица увозити одређену робу нити да ће увоз те робе подврћи унапред дефинисаном повластичном поступању.

Протокол приложен Споразуму предвиђа надлежност мешовите комисије за случај да Заједница закључи с једном или са више трећих земаља, великих произвођача наранџи, споразум који би битно утицао на прођу тога артикла на тржишту Заједнице.

Одредбе о оснивању мешовите комисије, њеном устројству и раду садржи чл. 6. Комисија се стара о извршењу Споразума и прати развој робне размене између Заједнице и Израела.

Споразум је закључен на три године с тим што се може продужавати за по годину дана, уколико се уговорнице сложе (чл. 8). Предвиђено је да Споразум ступи на снагу 1 јула 1964 (чл. 9). Текст Споразума састављен је у два примерка на немачком, француском, италијанском, холандском и хебрејском језику.

5. Прелазни период у развоју ЕЕЗ има одређени значај и за неке треће земље. То су оне земље чији је извоз у великој мери упућен на ЕЕЗ и које не желе ни да се учлане у Заједницу ни да јој се придруже већ једино да одржавају узајамно корисне економске односе у духу начела недискриминације и равноправности.

У току прелазног периода ови се односи могу поставити на трајнију основу посредством трговинских споразума сличних онима које су до сада закључили Иран и Израел.

На жалост досадашња пракса Заједнице у закључивању трговинских споразума била је прожета политичким мотивима. За партнера се тражила и примала она земља која је одобравала политику Атлантског пакта. Овакав став је још више дошао до изражаја у споразумима о придруживању, закључених у смислу чл. 238. Наиме, и Грчка и Турска су чланице НАТО. На ову околност се нарочито указивало у поступку закључења поменутих споразума. Зато су сви економски уговори, о којима је реч у овом напису, истовремено и политички.

Што се тиче Трговинског споразума са Израелом, представници Заједнице су приликом потписивања истакли да је тај Споразум још један доказ да ЕЕЗ схвата озбиљно своје обећање да ће доприносити сузбијању ограничења наметнутих међународној размени и да ће подстицати трговину са трећим земљама. Ови представници су убеђени да ће потписани Споразум користити и Израелу и Заједници. Израелу на тај начин што ће услови за извоз израелске робе бити повољнији. Повећани извоз доведше у једном дужем року до јачег прилива девиза у Израел. Корист Заједнице

огледаће се у томе што ће Израел, налазећи се у бољој девизној ситуацији него данас, повећати свој увоз из Заједнице.

Овакве изјаве дали су званични представници ЕЕЗ и у време потписивања Трговинског споразума са Ираном. Међутим све те изјаве могу се примити с великом резервом с обзиром да досадашњи процес интеграције шест западноевропских земаља заиста није доприносио ни ублажавању ограничења ни унапређењу трговине са трећима. Уместо тога он је продубио дискриминацију према нечланицама.

У овом тренутку закључење трговинског споразума између Заједнице и Израела, као треће земље, може се оценити само као занимљива појава и као тихо настављање једне сасвим нове, недавно започете трговинске политике ЕЕЗ. Резултате те политике било би прерано данас оцењивати. Тек ће примена закључених споразума дати материјал за ту оцену. Но, оно што је већ сада извесно јесте да би могућност закључивања оваквих споразума требало више користити и то на широј основи и у одсуству сваке дискриминације. С друге стране, сами споразуми требало би да захвате ширу материју из области трговине, већи број артикала, и да, поред непосредних, стипулишу и посредне повластице (највеће повлашћење). Клаузула највећег повлашћења пружила би могућност непридруженој трећој земљи да се повремено и делимично користи царинским и трговинским режимом Заједнице. Ово је утолико важније што ниједна чланица ЕЕЗ не може двоструким уговором омогућити трећој држави, своје саговорачу, да ужива преимућство тог режима.

Тек на овај начин трговински споразуми ЕЕЗ са трећим земљама добили би свој пуни смисао. У тој новој улози они би могли да допринесу правном организовању савремених међународних економских односа.

Др. Миодраг Суквијасовић

УСТАНОВА ПОТПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ

— Упоредноправна разматрања —

I. — 1. Установа потпредседника републике први пут је уведена у Сједињеним Америчким Државама Уставом од 1787. Од тада до данас, тј, у периоду од сто педесет година, установа потпредседника се постепено развијала или, тачније речено, бивала све чешће примењивана. Ипак, осим у председничком систему, она је била ретко прихватана и тек у последњих неколико деценија, нарочито у периоду после Другог светског рата, уводи се у већи број устава. То је разумљиво кад се има у виду чињеница да се тај исти период може оценити као период постепеног али сигурног изумирања држава монархијског типа односно држава које нису с обзиром на наследни карактер шефа државе познавале проблем његовог замењивања на онај начин како се то питање поставља у државама са изборним шефом државе. То је, у основи, питање обезбеђења континуитета вршења функције шефа државе, ма да се уз то појављују и други разлози више или мање политичког карактера (1). Још ближе, то је питање замењивања

(1) Проф. др. Јован Ђорђевић наводи да политички интерес и значај установе потпредседника произилази из проблема „наслеђа“ односно континуитета једног политичког система. Наводи и мишљење да неки у томе налазе „једно отворено пи-